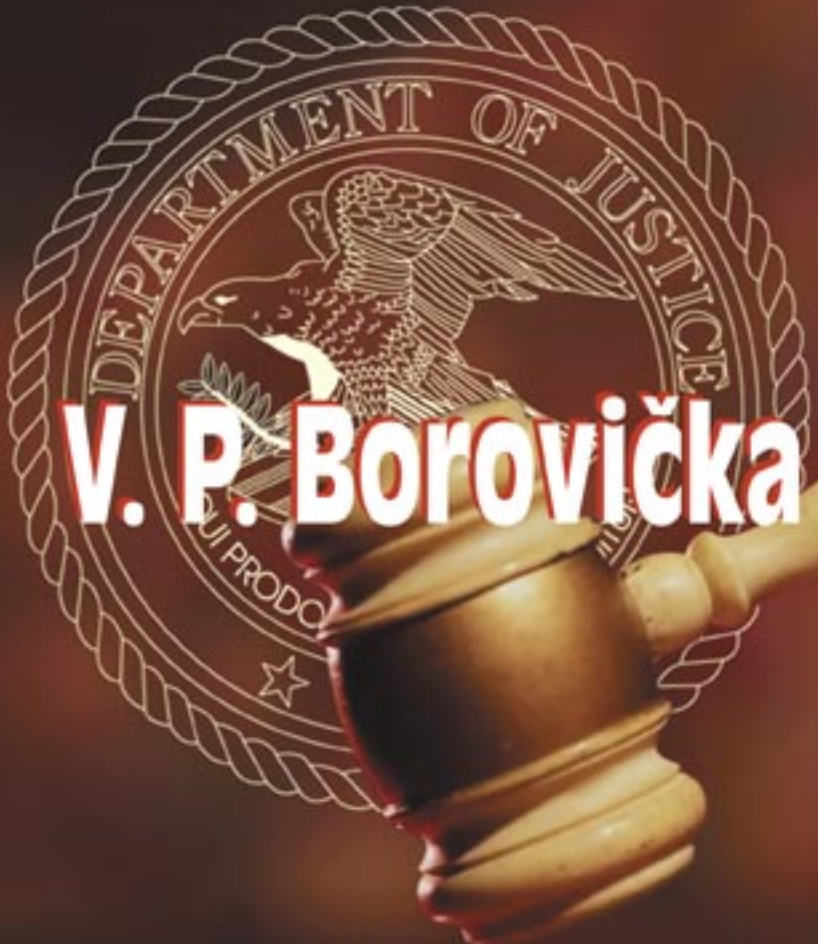

V. P. Borovička

**Hřbitov
vyzvědačů**

Hřbitov vyzvědačů

PRAHA 2005

V. P. Borovička: Hřbitov vyzvědačů

Vydání druhé.

Copyright © 2005 V. P. Borovička, dědicové

All rights reserved.

Vydalo nakladatelství Baronet a.s., Křížíkova 16, Praha 8, www.baronet.cz
v roce 2005 jako svou 1066. publikaci.

Přebal a vazba © 2005 Ricardo a Baronet.

Ilustrace na přebalu © 2005 Richard Carrasco.

Korektor Jiří Podzimek.

Sazba a grafická úprava Ricardo, Sudoměřská 32, Praha 3.

Tisk a vazba: FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

Veškerá práva vyhrazena.

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané

Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 80-7214-842-7

BARONET

Praha 2005

V. P. Borovička

Hřbitov vyzvědačů

OBSAH

Špionáž je věčná	9
Atomoví vyzvědači	11
Obojetník	85
Poklad na letišti Orly	153
Tajná operace Wind Flyer	215
Tajemství dvojctihodného špiona	317
Literatura	357

ŠPIONÁŽ JE VĚČNÁ

KGB dostal své jméno v roce 1954. Stal se následníkem předešlých zpravodajských a bezpečnostních organizací GRU, NKVD, NKGB a KI. Přesto pro zjednodušení a přehlednost textu používám většinou zkratku KGB.

Všechny případy jsou skutečné. Snažil jsem se o maximálně přesnou rekonstrukci a čerpal jsem z pramenů co možná nejserióznějších. Nemohu však tvrdit, že se mi podařilo odkrýt všechna tajemství a beze zbytku vysvětlit souvislosti. Domnívám se však právem, že to v historii zpravodajských služeb není možné. Z tohoto důvodu ještě zopakuji tvrzení, s nímž se čtenáři mých knížek již setkali: skutečné špionážní případy nebývají ani po odhalení a odsouzení vyzvědačů causami mrtvými. Během dalších let se mohou objevit, a většinou se také objeví, nové souvislosti, protože špionáž je věčná.

1994 V. P. B.

ATOMOVÍ VYZVĚDAČI

1

Ottawa má někdy nevyzpytatelné počasí. Ve středu večer 5. listopadu 1945 vál přes řeku neobvykle teplý vítr. Igor Guzenko spěchal po Somerset Street. Byl nervózní, několikrát se ohlédl. Zabočil do Range Road a vešel do budovy sovětského velvyslanectví. Zapsal se a promluvil pár slov s kapitánem Galkinem, který měl službu na vrátnici:

„Jak dlouho se zdržíš?“ zeptal se.

„Ne víc než hodinu,“ řekl Guzenko.

„Takže bys šel v deset do kina?“

„Tobě končí služba?“

„Jo. Za chvíli.“

„Tak dobře, snad to stačím. Dostal jsem zas něco od vojáků. Musím to rychle udělat. Kam chceš jít?“

„Do Stelly.“

„Tak na mě počkej tady. Jde ještě někdo?“

„Jo, asi dva nebo tři.“

Šifrovací oddělení bylo stranou. Prošel chodbou, v kanceláři usedl na první židli a otřel si pot z čela. První škrť přes rozpočet. Vedle ještě pracoval u šifrovacího stroje kolega. Otevřel dveře do vedlejší místnosti a křikl na něj dovnitř:

„Tak co, jak se potíš, Rjazanove?“

„Ty jdeš ještě na jednu šichtu?“

„Co mám dělat, když je to rychlík?!“

Později sešel do haly, kde už čekal hlouček kolegů s kapitánem Galkinem. Odešel s nimi do kina. Když stáli u pokladny, plácl se do čela, až to plesklo, a s dobře předstíraným zklamáním řekl:

„To je ale směla, soudruzi, já jsem ten film už viděl!“

Otočil se na podpatku. Rychle odcházel k zastávce autobusu, ještě však na ně křikl:

„Asi půjdu do Filmového klubu.“

Neodjel autobusem. Vrátil se po Charlotte Street do budovy velvyslanectví. Když znovu procházel kolem vrátnice, nahlédl do pootevřených dveří místnosti pro návštěvy a zděsil se. V ušáku si něco četl šéf sovětské špiónážní služby pro oblast Kanady Vitalij Pavlov.

Nahoře hodil sako na židli, namočil si ručník, otřel si obličej, krk a rozepnutou košili i prsa, kam až dosáhl. Šel ke svému psacímu stolu, otevřel zásuvku a vytáhl složku se Zabotinovými depešemi. Zamkl je do ní dnes dopoledne. Bylo v ní skoro všechno. Další složky měl připraveny v trezorové skříni. Zařadil je do pořadačů mezi jiné už víc než před týdnem. Aby je snadno našel, ohnul obálkám pravý dolní roh. Všechny pak, malé i velké, přelepil dohromady páskou.

Rychle se pustil do telegramů, které dostal od vojenského přidělence. Obsahovaly informace tajné agentky KGB Emmy Vojkinové. Byla zaměstnána na kanadském ministerstvu zahraničních věcí. Později ji odsoudili na tři roky do vězení. Guzenko pracoval v té chvíli s jistotou zkušeného profesionála. Zašifroval zprávy, které zašifrovat měl, předal je kolegovi Rjazanovovi, aby je vyslal do Moskvy, na stůl mu položil taky Zabotinovu zapečetěnou obálku, aby ji, než půjde domů, zamkl do trezoru. Všechno proběhlo bez jediného zádrhele. Guzenko si upravil košili, pod níž odnášel složku s depešemi, přehodil si ležérně přes ramena sako a provokativně prohlásil:

„Že se na to nevykašleš, Míto, pojď si někam sednout!“

„Nejsem blázen. Mám službu a dole hlídá Pavlov. Ten by mi dal!“

Guzenko procházel vrátnicí a rozčilením nemohl dýchat. Potilo se mu čelo, ale netroufal si sáhnout do kapsy pro kapesník, měl strach, že by se mu složka dokumentů

na břicho mohla pohnout. Konečně prošel kolem vrátného, řekl mu dobrou noc a ocitl se na ulici.

Měl krkolomný plán. Přestože už bylo tak pozdě, sedl do autobusu a jel do redakce Ottawa Journalu. Chtěl mluvit s šéfredaktorem. Slečna ve vrátnici zavrtěla hlavou.

„Dávno odešel, ale nahoře je vedoucí vydání. Šesté patro 2131.“

Vstoupil do výtahu a jel nahoru. Ve čtvrtém patře vešla dívka. Nejdřív se na něj udiveně dívala, pak ho vzala za loket a koketně řekla:

„Copak nám nesete za senzaci?“

„Nenesu. Nic nenesu.“

„Na shledanou,“ řekla a vystoupila v pátém.

Dojel do šestého, našel si správné dveře, chvíli nepřítomně koukal na číslo 2131, už už se chystal zaklepat, ale nakonec si to rozmyslel. Otočil se a tiše odcházel. Vběhl do výtahu, sjel dolů. Rychle vyšel na ulici, běžel na stanici autobusu a jel domů.

„Stalo se něco, Igore?“ zeptala se ho manželka Anna.

„Ne, proč?“ zeptal se hloupě.

„Že tady jsi tak brzo,“ divila se.

„Rozmyslel jsem si to.“

„Proč?“

„Dostal jsem strach. Ve výtahu jsem jel s nějakou holkou. Zřejmě mě znala. Asi z tiskovek na ambasádě. Zeptala se mě, jestli jim nesu něco zajímavého. Jako by to tušila. Jako by to věděla! Tak jsem to radši vzdal.“

„Ale prosím tě!“

„Říkám ti, že mě zná!“

„A ty ji?“

„Nepamatuji se, že bych ji někdy viděl.“

„Byla to asi novinářka. Co je na tom, že tě zná? Seber ty věci a dones je šéfredaktorovi.“

„Teď? Už je pozdě,“ vymlouval se.

„Vždyť jsme si to takhle domluvili,“ namítala rozčileně Anna.

„Mám jít hned?“

„Samozřejmě. Každá minuta je drahá,“ řekla věčně Anna Guzenková a její manžel Igor rozepnul košili, vynadal na stůl dokumenty a otřel si zpoceně břicho ručníkem. Manželka vzala noviny a přísně tajné depeše do nich zabalila.

„Za košili si je už nedávej,“ řekla. „Dneska je strašně teplá noc. Poneseš je normálně. V novinách. Nikoho ne- napadne, co v nich máš. A dělej, čas letí, ráno už musíme být pryč.“

Igor Guzenko šel, jak nejrychleji mohl, na autobus. Znovu vešel do budovy redakce Ottawa Journalu, vyjel výtahem, v němž se tolik vylekal novinářky, do šestého patra, zaklepal na šéfredaktorovy dveře a čekal.

Nikdo se neozval, ani když to zkoušel podruhé a potřetí. Vzal za kliku. Dveře byly zamčeny. Pomalu kráčel chodbou, nevěděl, co dál. Pak slyšel ze sousední kanceláře hlasy. Zaklepal a otevřel.

„Chtěl bych mluvit s panem šéfredaktorem,“ řekl.

„Ten už je dávno doma,“ řekla slečna za psacím strojem. „Přijďte zítra dopoledne.“

„Tak dlouho nemůžu čekat. Mám pro něj něco moc důležitého,“ řekl Guzenko.

„Tak pojďte vedle,“ řekl prošedivělý pán a kývl ke dveřím.

„Sedli jsme si tam ke stolu s kupou rozházených papírů,“ vypověděl později Guzenko. „Řekl jsem mu, kdo jsem, a řekl jsem mu taky, že mám spoustu tajných depeší. Rozbalil jsem noviny a položil jsem před něj ty papíry. Vůbec se do nich nepodíval, koukal na mě jako na zjevení. Dlouho jsme mlčeli. Nakonec mě vypoklonkoval ze dveří a pořád opakoval, že s tím nechce mít nic společného, že velice lituje, ale nemůže mi pomoci. Posílal mě na policii a nakonec mi navrhl, abych přišel druhý den ráno, až bude přítomen šéfredaktor. Zbytečně jsem se mu snažil vysvětlit, že zítra ráno už může být pozdě. Kroutil hlavou, krčil rameny a tvářil se, jako když ho bolí zuby.“

Potíže sovětského přeběhlíka, který neví co s výjimečně cennými tajnými depešemi, připomínají pohádku o slepičce hledající pro kohoutka kapku vody. Průběh akce je pravdivý, sám Igor Guzenko ho potvrdil ve svých výpovědích. Ve chvíli, kdy té dusné noci vyšel na chodník, přešlapoval na místě a nevěděl si rady. Probíral jednu možnost po druhé, ale žádná z nich se mu nezdála bezpečná. Nakonec si vybral tu nejkrkolomnější. Rozhodl se předat tajné depeše kanadskému ministrovi spravedlnosti. Osobně. Teď hned, uprostřed noci.

„Spěchal jsem na Wellington Street do budovy ministerstva spravedlnosti. U hlavního vchodu stál uniformovaný policista. Vysvětloval jsem mu, že musím neprodleně mluvit s ministrem. Řekl mi velmi zdvořile, že bude za chvíli půlnoc, ministr není pochopitelně ve své kanceláři, musím přijít zítra ráno, úřední hodiny jsou od desíti. Je mu líto, ale nemůže mi pomoci.“

Sovětský šifrant se vrátil domů jako poražený. Manželka se jeho zjevu zděsila. Guzenko byl upocený, neúčesaný, oči se mu přivíraly únavou.

„Nedělej si starosti, Igore,“ utěšovala ho. „Pojď si lehnout, vyspíme se na to a ráno půjdeme na ministerstvo všichni.“

„I s klukem?“

„Proč ne. Andrej tady nemůže zůstat sám.“

„A ty budeš v sedmém měsíci chodit někde po úřadech?“

„Mně to nevadí, Igore. Věř mi.“

Guzenko nespál. Ležel sice na zádech se zavřenýma očima, usnul však, až když se začalo rozednívat. Manželka připravila snídani, chovala se klidně jako jindy, nedala na sobě znát nervozitu ani strach. Vyšli před devátou, Anna strčila tajné depeše do nákupní kabely, kde měla i sendvič a jablko pro Andreje a pro sebe kyselé bonbony, které jí v poslední době tolik chutnaly.

Bůhví, co si mysleli úředníci ministerstva spravedlnos-

ti, s nimiž se toho rána setkala Guzenkova rodina. První zastavení bylo na vrátnici. Policista ve službě telefonoval od čerta k ďáblu, snad pětkrát vytáčet další čísla, nakonec přišel uniformovaný ministerský zřízenec a odvedl manželský pár s klukem do velkého předpokoje ministrova sekretariátu.

Dlouho trvalo, než Guzenko srozumitelně vysvětlil, co vlastně chce. Tajemník poslouchal s výrazem naprostého porozumění, přitom však vrtěl hlavou. Pak odešel a z vedlejší místnosti několikrát telefonoval.

„Tak pojdte,“ řekl, když se konečně vrátil. „Pan ministr je ve své kanceláři v budově parlamentu. Odvedu vás tam, sami byste to asi nenašli.“

Na pahorku, kterému se říká Parliament Hill, skončili Guzenkovi u jiného tajemníka. Zase vysvětlování, na druhé straně údiv, pochybnosti, námítky a telefonování kamsi s kýmsi a nakonec obligátní věta v tónu plném porozumění:

„Je mi to strašně líto, ale bohužel, pan ministr vás nebude moci přijmout.“

Vypadalo to na konec dramatu, ale Igor Guzenko a jeho manželka Anna se nechtěli vzdát. Teď už totiž neměli na vybranou. Na ambasádě už mezitím možná zastroubili na poplach. Guzenkovi museli jednat rychle. Znovu se vydali do redakce Ottawa Journalu, ale šéfredaktor měl poradu a nepřijal je. Ujala se jich mladá redaktorka, vyslechla si celou historku, několikrát poznamenala, že je velice zajímavá, že však je to horký brambor, který si nikdo dlouho nenechá v dlani. Příčinnivá blondýna se jmenovala Leslie Johnstonová, později se zabývala případem sovětského šifranty, a pro tuto chvíli udělala, co bylo v její moci: vzala složku s depešemi psanými azbukou a zmizela s nimi na chvíli v šéfredaktorově kanceláři.

Vrátila se asi za deset minut, měla rudé tváře, vzrušeně prohlásila, že to žádný novinář neuveřejní, není na to vhodná doba. Pár měsíců po válce si nikdo nedovolí nastavit Stalinovi nohu. Igor Guzenko vysvětloval, jak nej-

lépe uměl, přesvědčoval ji, že je jeho rodina v tuto chvíli už v reálném nebezpečí života, jeho manželka je v jiném stavu a potřebuje klid. Leslie Johnstonová ho poslala znovu na ministerstvo spravedlnosti, aby tam s rodinou požádal o azyl. Tím by se všichni dostali pod ochranu Kanadské jízdní policie a sovětští tajní agenti by jim nemohli ublížit.

Byla to jen další chiméra. Na ministerstvu spravedlnosti jim hned vrátný sdělil, že jeho úřad nemá se žádostmi o azyl nebo o kanadské státní občanství nic společného. Jediné místo, kam by se snad mohli obrátit, je kancelář Generální prokuratury v Nicholas Street.

Bylo to daleko, nevzali si taxík, autobusem tam dojeli až odpoledne. Úřednice, která žádosti vyřizovala, se však ještě nevrátila z oběda.

„Odvedl jsem Annu a Andreje do nejbližší malé restaurace,“ řekl později Igor Guzenko. „Objednal jsem jídlo a pití. Podíval jsem se na hodiny na zdi a zjistil jsem, že je pár minut před druhou. Dovedl jsem si představit, co se děje na ambasádě. Možná že zatím jen čekali, až se ozvu, nemuseli ještě zjistit, že scházejí nějaké dokumenty.“

Malý Andrej usnul v restauraci únavou. Matka se rozhodla, že s ním zajede k sousedce a požádá ji, aby se o něj pár hodin postarala. Igor se vrátil do kanceláře, kde už seděla brýlatá úřednice. Před několika minutami přišla z oběda. Jmenovala se Fernanda Joubarnová, vyslechla si, oč jde, vzrušením se začervenala a bez rozmyšlení slíbila, že udělá pro uprchlíky, co bude moci.

Nejdřív zatelefonovala známému do jakési redakce a nabídla mu senzační námět. Anna se vrátila s taškou, v níž měla mimo načaté tabulky čokolády a Andrejova autíčka ony tajné depeše. Igor Guzenko je rozložil na stůl. Fernanda Joubarnová se v nich přehrabovala, náhodně vytáhla tu či onu, Guzenko heslovitě překládal. Snad čtyřicetiletá dáma s vlasy vyčesanými do drdolu po každé větě vrtěla hlavou. Pak přiběhl udýchaný reportér, vyslechl si Guzenkovu nabídku, dlouho mlčel,

všichni na něj s napětím hleděli, ale on po několika minutách řekl:

„Tohle je příliš horké sousto. Nevím, kdo by si na ně troufl. Já ne. Já tedy ne. A můj šéf teprve ne. Na vašem místě bych šel na policii. Tohle je jejich práce, ale zatím to není pro noviny.“

„Je mi líto, je mi to strašně líto. Už proto, že vaše paní čeká dítětko. Copak byste chtěli, chlapečka nebo holčičku?“ řekla vzrušená paní Joubarnová. „Sam má pravdu. Skočte s tím na policii. Opravdu nevím, co jiného bych vám poradila. A všechno nejlepší,“ řekla ještě, když už byli ve dveřích. „Dejte mi vědět, jestli je to chlapeček, nebo holčička.“

3

Prohra je zdrtila. Nevěděli si rady. Anna Guzenková žmolala nákupní tašku s tajnými dokumenty nevyčíslitelné ceny. Ona rozhodla, že se všichni vrátí domů. Není přece rozumné chodit od Petra k Pavlovi a nabízet cizím lidem tak nebezpečné zboží. Dojeli do Somerset Street, Anna se zastavila u sousedky pro Andreje, Igor šel domů, aby zjistil, jestli je vzduch čistý. Domluvili se, že dá z balkonu Anně znamení.

Byl to sice riskantní a také naivní tah, ale Guzenkovi už nepřemýšleli logicky. Igor vešel do domu, pomalu vystoupal nahoru. Na rohu spojovací chodby vyhlédl opatrně ke dveřím bytu. Nikde nikdo. Je pravděpodobné, že na to ještě nepřišli? Vytáhl klíče a tiše otvíral, pak do dveří zprudka kopl, jak to viděl v kriminálních filmech. Po špičkách vešel dovnitř a prohlížel jeden pokoj po druhém. Všechny byly prázdné. Věci ležely nedotčeny na svých místech. Zhluboka si vydechl úlevou. Nikdo ho nehledá, nikdo se nestará, proč nepřišel. Sláva bohu, že jsou kolegové lhostejní a líní! Na ambasádě si nikdo netroufne jednat na vlastní pěst. Čekají na pokyn. Rozhodování trvá dlouho, třeba tam zrovna není ten, kdo by měl dát rozkaz

k pátrání. Anebo si myslí, že Igor včera přebíral a vyspává po opici. Až se dá do pořádku, tak přijde.

„Šel jsem na balkon a dal Anně znamení, že je vzduch čistý,“ zaznamenali později do protokolu. „Ještě jednou jsem prohlédl všechny kouty. Vrátil jsem se na balkon a pak, aby mě nebylo vidět, jsem pozoroval ulici. Proti našemu domu je park. Na lavičce v úrovni našeho vchodu seděli dva chlapi. Neviděl jsem jim do obličeje. Je to moc daleko. Oba měli klobouky. Pak jsem si všiml, že se vždycky jeden z nich dívá k našim oknům. Zavola jsem Annu, ale ta je taky nepoznala. Když se vrátila do kuchyně, kde vařila kávu, ozvalo se nesmělé klepání na dveře. Zůstal jsem stát jako sloup. Po chvíli jsem po špičkách šel za Annou a položil si ukazováček na rty. Čekali jsme. Klepání se po chvíli opakovalo. Ten kdo stál za dveřmi, už přestal být nesmělý, klepal hlasitěji, nakonec vztekle tloukl do dveří pěstí. Stáli jsme přitisknuti ke zdi a objímali jsme se. Pak se ozvalo naléhavé volání: Guzenko! Guzenko! Igore, ozvi se! Poznal jsem po hlase podporučíka Lavrentějeva. Byl to Zabotinův šofér a ve škole NKVD vycvičený vyzvědač. Bylo to nekonečné, ale pak přece jen přestal bušit, slyšeli jsme, jak jde dolů. Po kolenou jsem se protáhl na balkon a nahlédl jsem dolů. V parku na lavičce pořád seděli ti dva chlapi. Lavrentějev nasedl do služebního vozu a odjel.“

Seděli u stolu a mlčeli. Anna měla na klíně malého Andreje, Igor se probíral hromádkou dokumentů, jako by odhadoval jejich cenu. Pak je znovu zabalil do včerejších novin, uložil je do nákupní tašky, šel na balkon a nahlédl do vedlejší lodžie.

Bylo pár minut po sedmé, seržant kanadského letectva Harold Main seděl s manželkou u stolku a pili kávu.

„Mohl bych s vámi mluvit?“ zeptal se Guzenko tiše.

Harold Main se zvedl, šel blíž, usmíval se a řekl:

„Samozřejmě. Copak máte na srdci?“

„Chtěl bych vás o něco pořídat. O službu. Dostali jsme se do nepříjemné situace, nemohli byste pár dní hlídat našeho Andreje? Než se všechno vyjasní.“